

ב"ה

שבת מברכים החודש מנחם-אב

מנחם-אב – מנחמים את אבינו שבשמים

תוכן התפלה ד"ברכת החודש" בשבת מברכים חודש "מנחם-אב" הוא שבני ישראל מבקשים ופועלים שיהיה הענין ד"מנחם-אב", היינו, נחמת הקב"ה (אבינו שבשמים) על כללות ענין הגלות.

וענין זה נפעל בכחם של בני ישראל (על דרך הענין ד"נצחוני בני נצחוני", כדלקמן¹) – היינו, שבני ישראל מתאספים בבית הכנסת בשבת מברכים החודש, ומכריזים ששמו של החודש הוא "מנחם-אב", על שם שמנחמים את ה"אב" (אבינו שבשמים) על כללות ענין הגלות.

ולא זו בלבד שמכריזים את שם החודש "מנחם-אב" בעת "ברכת החודש" בבית הכנסת, ולא רק כאשר מדובר אודות לימוד ענין זה בתורה, או בנוגע לכתיבת שטרות על פי תורה – אלא ענין זה נמשך גם בעניני העולם, ובפשטות: כאשר יוצאים לרחוב ופוגשים ילד או מבוגר ושואלים אותו מהו הענין המיוחד דשבת זו – עונה הוא: שבת מברכים חודש "מנחם-אב"! והוא אומר זאת בתור סיפור דברים בעלמא!

והנה, כללות העניין ד"מנחם-אב", נחמת הקב"ה, נפעל בכוחם של בני-ישראל דווקא - שהם מברכים את החודש ומכריזים ופועלים את כללות העניין ד"מנחם-אב". זאת אומרת: נחמת הקב"ה אינה נפעלת על-ידי מלאכים, שרפים, אופנים וחיות הקודש, אלא בכוחם של בני-ישראל דווקא. ועל דרך העניין ד"נצחוני בני נצחוני".

¹ o'.

וטעם הדבר מתבטא בשם החודש "מנחם-אב". ובהקדים: ידועה תורת הבעש"ט² ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש" הוא מהווה ומחיה ומקיים את הדבר, ולכן הרי הוא מבטא את תוכנו של הדבר הנקרא בשם זה.

ומכיוון ששתי תיבות אלו הם תיבות של שם אחד - נמצא, שגם תיבת "אב" קאי על ישראל. זאת אומרת: הפירוש ד"מנחם-אב" הוא - לא רק שישראל מנחמים את ה"אב" (כנזכר לעיל), אלא גם בישראל גופא ישנו עניין ה"אב", כי נשמתו של כל אחד ואחד מישראל היא "חלק אלוהה ממעל ממש" (ממש).

ושני פירושים אלו קשורים זה בזה: הסיבה לזה שבכוחם של ישראל לנחם את ה"אב" היא - מפני שבהם גופא ישנו עניין ה"אב".

וכמאמר רבותינו ז"ל "יפה כוח הבן מכוח האב" - שבזה יש שני פירושים: (א) הפירוש הפשוט - ש"כוח הבן" יפה יותר מאשר "כוח האב", (ב) הפירוש הפנימי - גם מה ש"כוח הבן" יפה יותר מאשר "כוח האב", הרי זה גופא נפעל "מכוח האב", כי נוסף על הכוחות הגלויים של האב, ישנו עצם האב, אלא שאצל האב העצם הוא בהעלם, ואילו אצל הבן (שהוא לוקח ומקבל מעצם האב) מתגלה עצם האב באופן גלוי.

ועל-דרך זה בענייננו: מה שבני-ישראל מנחמים את אבינו שבשמים (בדוגמת הפירוש הפשוט ש"כוח הבן" יפה יותר מאשר "כוח האב", שלכן מנחמים בני-ישראל את הקב"ה) - הרי זה נלקח "מכוח האב", בהיותם "חלק אלוהה ממעל ממש", היינו, שיש בהם עצם האב.

ועד כדי כך, שכאשר בני-ישראל מנחמים את הקב"ה - נפעל אצל הקב"ה (כביכול) באופן נעלה יותר ממה שהיה קודם כללות עניין הגלות, שזהו כללות העניין דיתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות.

וזוהי השייכות המיוחדת לימים אלו, "בין המצרים", ובפרט תשעת הימים החל מראש-חודש מנחם-אב - מאחר שימים אלו ייהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, ובמיוחד בנוגע לצומות שבהתחלת וסיום ימים אלו, שבעה-עשר בתמוז ותשעה באב, ובלשון הכתוב³: "צום הרביעי וצום החמישי גו' יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים" - באופן נעלה יותר משאר הימים טובים (המפורשים בתורה) מצד העילוי דיתרון האור כו'.

² שער הייחוד והאמונה בתחילתו.
³ המובא ברמב"ם סוף הלכות תעניות.

ההוראה מכל האמור לעיל בנוגע לעבודת האדם – בהתאם לתורת הבעל שם טוב שבכל דבר ישנה הוראה בעבודת האדם לקונו, ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות ההכרזה (ב"ברכת החודש") דשם החודש "מנחם-אב":

כאשר יהודי שומע שחודש זה נקרא בשם "מנחם-אב", שפירושו, שבני ישראל מנחמים את ה"אב" (אבינו שבשמים) – הרי זה מעורר ומפנה את תשומת לבו לשני פרטים:

א) לכל לראש הרי הוא יודע שהקב"ה זקוק לענין של נחמה מצד כללות ענין הגלות ובזה מתבטא חומר הענין ד"חטאינו" (שזוהי הסיבה לכללות ענין הגלות – "מפני חטאינו גלינו מארצנו"), כי לא זו בלבד שענין החטאים נוגע לבני ישראל ("גלינו מארצנו"), אלא, ענין זה נוגע להקב"ה, דהנה, אף על פי ש"אם תִּטְאֵתָּ מֵהַ תְּפַעֵל בּו גו'", אף על פי כן, הקב"ה התקשר והתאחד עם בני ישראל (מצד בחירתו בהם) עד כדי כך שנעשה למציאות אחת עם בני ישראל, ולכן, כאשר "גלו לאדום שכינה עמהם", "שכינתא בגלותא", וכאמור לעיל – "בכל צרתם לו צר" [כי אף על פי שהכתיב הוא "בכל צרתם לא צר" (באל"ף)], הרי הקרי – בגלוי בעולם – הוא "בכל צרתם לו צר" (בוא"ו)].

ב) לאידך – הרי הוא יודע שגם כאשר הוא נמצא במעמד ומצב ירוד ביותר, עד שעל ידי חטאיו נמצאת "שכינתא בגלותא" – הנה גם במעמד ומצב כזה בכחו לפעול את הענין ד"מנחם-אב", לנחם את אבינו שבשמים! וטעם הדבר – כי מבלי הבט על מעמדו ומצבו יש בו עצם ה"אב", וכמו שכתוב "השוכן אתם בתוך טומאותם", ולכן בכחו לנחם את ה"אב".

...ומובן בפשטות שכאשר יהודי יודע ענין זה – הרי עבודתו היא באופן אחר לגמרי: כאשר יהודי עוסק בעניני התורה ומצוותיה – אינו חושב אודות הטירחא והיגיעה הכרוכה בעבודתו, שאז עושה חשבון עד כמה מחוייב לעשות על פי דין ומה נכלל בגדר של הידור מצוה (הידור מצוה עד שליש בלבד), וכיוצא בזה, אלא אדרבה: הוא משתדל להוסיף עוד פעולה ועוד פעולה בעניני התורה ומצוותיה, בידעו שעל ידי זה מוציא מהגלות את הקב"ה ("שכינתא בגלותא").

וכפסק דין הרמב"ם⁴ שעל ידי "מצוה אחת" במעשה או בדיבור או במחשבה, "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה", עד ל"תשועה והצלה" העיקרית – היציאה מהגלות, ולא רק יציאת בני ישראל מהגלות, אלא העיקר הוא יציאת הקב"ה מהגלות!

קטע משיחת ש"פ מטו"מ, מבה"ח מנ"א, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשמ"ב ח"ד ע' 1900.

⁴ הל' תשובה פ"ג ה"ד.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"י ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה